

dergrondse Leger neer te slaan die op 1 augustus was ontketend vanuit het verlangen een situatie te scheppen waarin de niet-communistische krachten in Polen konden zeggen: 'Wij hebben onze hoofdstad zèlf bevrijd.' De Russische dictator Stalin was aan die Warschau'se opstand pas steun gaan verlenen, toen het te laat was; 'zijn beleid wekte', schreven wij in ons vorige deel, 'de indruk dat hij met genoeg zag dat zijn potentiële tegenstander, het Poolse Ondergrondse Leger, zware verliezen leed' – de gehele politiek die hij ten aanzien van Polen voerde, had met name op de Engelse regering een belangrijk effect, maar voor wij dat schetsen, dienen wij de Russische krijgsverrichtingen in de laatste maanden van '44 alsmede de daaruit voortvloeiende staatkundige veranderingen beknopt weer te geven.¹

★

Aan de in de zomer van '44 door het Rode Leger behaalde successen lag ten grondslag dat de Russen niet alleen wat hun mankracht maar ook wat hun bewapening betrof, veel sterker waren geworden dan de Duitsers en dat zij bovendien het strategisch initiatief in handen hadden: Hitler kon aan het Oostelijk front weinig anders doen dan afwachten waar de volgende mokerslag zou vallen.

Eind '44 (van de ca. 310 Duitse divisies waren toen ca. 175 tegen de Russen ingezet, daaronder twee-derde van alle tank- en gemotoriseerde divisies²) waren aan het Oostelijk front de Russische strijdkrachten numeriek tweemaal zo sterk als de Duitse en hadden zij viermaal zoveel stukken geschut en mortieren, driemaal zoveel tanks en zevenmaal zoveel vliegtuigen. Aan de meeste sectoren plachten de Duitsers zich evenwel taai te verdedigen en wanneer het Rode Leger, zoals bij het offensief tegen de *Heeresgruppe Mitte* het geval was geweest, een grote sprong voorwaarts had gemaakt, waren telkens vele maanden nodig om een nieuw krachtig offensief voor te bereiden. In de herfst van '44 kostte het de Russen al grote moeite, zich te handhaven in het bruggehoofd dat zij

¹ Wat wij in dit deel over de Russische krijgsverrichtingen schrijven, is in hoofdzaak gebaseerd op de delen IV en V van de *Geschichte des Grossen Vaterländischen Krieges der Sowjetunion* – delen van een Russische officiële publikatie die in '65, resp. '67 in Oost-Duitsland heruitgegeven zijn. ² Van september '44 af bevonden zich evenwel de best-uitgeruste Duitse tankdivisies aan het Westelijk front.